

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE WHATSAPP
UYGULAMASININ KULLANIMININ SÖZCÜK ÖĞRETİMİ BAKIMINDAN
İŞLEVSELLİĞİ***

Ali GÖÇER

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
gocerali@gmail.com

Orcid ID: 0000-0002-6880-2611

Bilal Ferhat KARADAĞ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, , Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
ferhatkaradag58@gmail.com

Orcid ID: 0000-0002-5301-2860

Makale Geliş Tarihi:10.09.2020 **Makale Kabul Tarihi:** 21.10.2020

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Göçer, A. & Karadağ, B. F. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde whatsapp uygulamasının kullanımının sözcük öğretimi bakımından işlevselliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (46), 322-340.

Öz

Bireylerin günlük hayatta iletişim kurabilmeleri için konuşma becerileri kadar sözcük hazineleri de önemlidir. Bu sözcüklerin öğretimi için de çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Mobil cihazlar da sözcük öğretiminde farklı bir yöntem olarak günümüzde ön plana çıkmaktadır. Bu cihazlarda yer alan uygulamalar yoluyla çeşitli sözcük öğretim yöntemleri denenmekte olup, Whatsapp uygulaması da bunlardan bir tanesidir. Çalışmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi için Whatsapp uygulamasının kullanımını katılımcı görüşlerine göre değerlendirmektir. Çalışma nitel araştırma yöntemi çerçevesinde fenomenolojik desenle gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu TÖMER'de öğrenim görmekte olan on yabancı öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizi içerik analiziyle gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler neticesinde, katılımcıların Whatsapp uygulamasının sözcük öğretiminde başarılı olduğu ve kalıcılığı sağladığını, ayrıca öğrenim kolaylığı sağladığını belirttikleri tespit edilmiştir. Sonuç kısmında sözcük öğretimi konusunda Whatsapp uygulamasından faydalanılması gerektiği ve öğrencilerin günlük hayatta da bu sözcükleri kullanabilmeleri için her an erişim kolaylığı sağlamasından dolayı Whatsapp uygulamasına başvurulabileceği gibi önerilerde bulunulmuştur.

---

* Bu çalışma, Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 03-05 Ekim 2019 tarihlerinde İzmir'de düzenlenen 12. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, whatsapp, sözcük öğretimi, cep telefonu.*

THE FUNCTIONALITY OF USING WHATSAPP APPLICATION IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

Vocabulary skills are important as well as speaking skills for individuals to communicate in daily life. Various methods and techniques are used for teaching these words. Mobile devices also come to the fore as a different method of teaching words. Various vocabulary teaching methods are being tried through the applications in these devices and the Whatsapp application is one of them. The aim of this study is to evaluate the use of Whatsapp application for teaching vocabulary in teaching Turkish as a foreign language according to the views of the participants. The study was carried out with a phenomenological pattern within the framework of qualitative research method. The study group consisted of ten foreign students studying at TOMER. The data of the study were collected by semi-structured interview form. The data were analyzed by content analysis. As a result of the interviews, it was concluded that the participants had the idea that the Whatsapp application was successful in teaching vocabulary and provided persistence, provided ease of learning. In the conclusion, it was suggested that Whatsapp application should be used for word teaching and students can use this words in daily life as it provides ease of access to Whatsapp application.

Keywords: *Teaching Turkish as a foreign language, whatsapp, vocabulary instruction, mobile phone.*

Giriş

Bireylerin günlük hayatta iletişim kurabilmeleri için konuşma becerileri kadar sözcük dağarcıkları da önemlidir. Çünkü “dili etkili, güzel ve doğru bir biçimde kullanabilmede bireyin sahip olduğu kelime hazinesinin önemi büyüktür” (Göçer, 2009: 1026). Kişinin etkin sözcük dağarcığının genişliği, okunanı ve duyulanı anlamayı kolaylaştırdığı gibi anlatım becerisine de olumlu yönde etki etmektedir. Bu bakımdan bireyin sahip olduğu “sözcükler, insan zihninin isteğe bağlı olarak ürettiği yapay göstergelerdir. İnsanoğlu bu yapay göstergeler sayesinde dış dünyanın ayrıştırılarak içselleştirilmesini, algılanmasını ve anlamlandırılmasını gerçekleştirebilmektedir” (Yalçın ve Özek, 2006: 130-131). Böylelikle günlük hayatında ve öğrenme ortamlarında kişi, kullanması gereken sözcükleri özenle seçerek diğer insanlarla iletişim kurabilmekte ve sosyal açıdan yüklendiği görevini herhangi bir aksamaya yer vermeden sürdürebilmektedir. Dolayısıyla gerek ana dili sözcük öğretiminde gerekse de yabancı dil sözcük öğretiminde çeşitli etkinliklerin planlanarak öğrencilere sistemli bir şekilde sözcük öğretilmesi gerekmektedir. Çünkü özellikle üretken olarak kullanılacaksa, öğrencilerin sözcüklerin derinliği ve anlamı hakkında bilgi sahibi

olması gerekmektedir (Schmitt, 2008). Bu sayede iletişimin gerçekleşmesi için önemli olan sözcüklerin, çeşitli açılardan öğretiminde başarıya ulaşılabilir.

Sözcük öğretimi yapılırken başvuru olan çeşitli yollar bulunmaktadır. Bunlar arasında en genel kabul göreni Göçer'e (2009) göre, bir metin işleme sürecinde öğrencinin ilk defa karşılaştığı ve anlamını bilmediği kelime tespit edildiğinde öğretmen hiçbir şekilde kelimenin anlamını açıklamamalıdır. Bununla beraber öğrencilerin de sözlüğe bakmalarına izin vermemelidir. Öğretmenin burada yapması gereken, bazı sorular sormak yoluyla öğrencinin anlamını bilmediği sözcüğün anlamını bünyesinde bulunduğu tümcenin bağlamından bulabilmelerine ortam hazırlamaktır. Bunun için öğretmen öğrencilere betimsel ipuçları, sözlü ipuçları veya yaşantı ipuçları gibi çeşitli ipuçları verebilir. Eğer öğrenci bu ipuçlarından yola çıkarak anlama ulaşamıyorsa son çare olarak öğrencinin sözlüğe bakması istenebilir. Fakat sözlükte kelimenin birden çok anlamına yer verilmişse doğrudan hangi anlamın cümle içerisinde kullanıldığına dair bilgi verilmemeli; bilakis bunun öğrenci tarafından bulunması sağlanmalıdır. Böylelikle öğrencinin merkezde yer aldığı bir sözcük öğretim süreci gerçekleştirilerek kalıcılığın sağlanmasına katkıda bulunulabilir. Yabancı dilde sözcük öğretiminde ise bireylerin anlama ve anlatma becerilerinin istenilen düzeyde olabilmesi, hedef dildeki sözcük hazinesinin büyüklüğüyle doğru orantılıdır.

Bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişi için hedef dilin gramer yapısı ve o dilde iletişim kurabilmek ne kadar önemli ise; bunları gerçekleştirebilmek için sahip olması gereken sözcük hazinesi de o ölçüde önemlidir. Çünkü "yabancı dil öğrencileri ancak sözcükleri doğru anlamlandırabilirlerse dinlediklerini/okuduklarını etkin olarak anlayabilirler" (Saran ve Seferoğlu, 2010: 254). Böylelikle dil öğrenmek için çıktığı yolda eğer zorlu ve ani karar vermesi gereken durumlar meydana gelirse, sözcük dağarcığının zenginliği sayesinde kriz yönetimini başarıyla gerçekleştirebilecek ve hedef dilde etkili bir iletişim gerçekleştirebilecektir. Maskor ve Baharudin (2016) de hedef dilde öğrenilmesi gereken sözcük sayısının belirlenerek kelime dağarcığının zenginleştirilmesinin, öğrenciler için bir avantaj olacağını ve onların yabancı dil öğrenmeye odaklanmasının artacağını belirtmektedir. Hedefte haberdar olan öğrenciler planlamalarını ve etkinliklerini buna göre belirleyerek süreç boyunca öğrenecekleri kelimeleri böylelikle daha efektif kullanabileceklerdir. Yabancı dil sözcük öğretiminde de tıpkı ana dili sözcük öğretiminde olduğu gibi çeşitli yöntemlere başvurulmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanları genellikle sözcüklerin direk olarak anlamının verilmesi, eş ve zıt anlamlarına başvurulması, bağlamdan yola çıkarak sözcüğün anlamının tahmin edilmesi, görsel yollarla kavratılmaya çalışılması, jest, mimik ve çeşitli beden hareketleriyle anlatılmasıdır (Barcroft, 2007; Fan 2003; Read, 2004; Schmitt, 2008). Bununla beraber özellikle son yirmi yılda teknolojinin gelişmesiyle yabancı dil sözcük öğretiminde teknolojik nesnelere de yerini almaya başlamıştır. Özellikle gerek taşınabilirliği ve her an internete erişim sağlayabilmesi, gerekse de artık daha akıllı ve daha çok içerik barındırabilmesinden dolayı cep telefonları bu konuda bir adım öne çıkmaktadır.

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

Ortaya çıktığı ilk zamanlardan itibaren insanların hayatlarında büyük değişiklikler meydana getiren cep telefonları, kişilerin hayatlarını kolaylaştırmasının yanında onlara günlük işlerinde ve eğitim hayatlarında da büyük katkılar vermektedir. Yani cep telefonları bireylerin hem işlerini daha rahat halletmelerine hem de eğitim sürecinde bilgiye anında ulaşım imkânı sağladığı için günlük yaşamın vazgeçilemez bir nesnesi konumuna gelmiştir. Çok sayıda kanıt, cep telefonu destekli öğrenmenin her zaman ve her yerde kendi kendine öğrenme fırsatını sağladığı için hedef içeriğe daha fazla ulaşma konusunda büyük bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir (Lu, 2008). Ayrıca her ne kadar tersi örnekler mevcut olsa da cep telefonları genellikle dizüstü bilgisayarlara göre nispeten daha ucuzdur ve telefonlarda mevcut olan internet tarayıcı gibi sosyal platform işlevleriyle, öğrenme araçları olarak cep telefonlarının olanakları daha da artmaktadır (Stockwell, 2010). Haliyle olanakları bu kadar artan cep telefonlarının yabancı dil sözcük öğretiminde de kullanımı söz konusu olmaktadır. Sürekli taşınabilirlik özelliğinden dolayı özellikle yabancı dil öğretim süreçlerinde elektronik sözlük olarak sözcük öğretiminde tercih edilebilmektedir. Bununla beraber “kullanımı oldukça yeni olan çoklu ortam mesajları (MMS) sayesinde artık cep telefonlarında sunulacak eğitim materyallerine ses, görüntü, animasyon ve benzeri çoklu ortam özellikleri eklenebilmektedir. Bu sayede cep telefonları ile daha zengin içerikler hazırlanabilir ve öğrencilere sunulabilir” (Saran ve Seferoğlu, 2010: 254). Whatsapp adlı cep telefonu uygulaması da çoklu ortam özellikleri sunan cep telefonu programlarından bir tanesidir.

Whatsapp, hemen hemen tüm cihaz ve iletişim sistemlerinde çalışan bir akıllı telefon uygulaması olup piyasaya 2010 yılında çıkmıştır. Geliştiricilerinin belirttiği amacı, mevcut SMS platformunu reklamsız bir ortamda ücretsiz olarak sunmaktır (Bouhnik ve Deshen, 2014). Karşılıklı metin, ses, görüntü ve video mesajlarının gönderilip alınabildiği bu uygulama dünya çapında kullanılıyor olup, kişilerin günlük hayatlarında büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Basit amacı olan anlık mesajlaşma imkânının yanında pdf ve word dosyası gibi kişilerin fazlaca istifade ettikleri belge türlerini alıp gönderebilme özelliği de özellikle eğitim sürecinde bireylerin fazlaca işine yaramaktadır. Bu sayede herhangi bir alternatif uygulamaya gerek kalmadan bireyler kendi aralarında ihtiyaç duydukları bir metni veya bir makaleyi hızlı bir şekilde anlık paylaşabilmektedir. Eğitim boyutunda ise bir mobil konferansta, okulda veya evde bulunan öğrencilerin çevrimiçi iş birliğini kolaylaştırır. Ayrıca öğrencilere bir sınıf grubu oluşturma ve böylelikle de meydana getirdikleri çalışmalarını grupta paylaşabilme imkânını sağlar (Barhoumi, 2015). Dolayısıyla bu özelliklerinden dolayı Whatsapp'ın, son zamanlarda akıllı telefon kullanımının artması ve mobil öğrenmenin önemini hissettirmesiyle ortaya çıkan ve dil öğretiminde yeni bir yaklaşım olan 'Mobil Destekli Dil Öğretimi'nde (Chinnery, 2006) kullanımı da artık giderek yaygınlaşmaktadır. Çünkü mobil destekli dil öğretiminin bazı özellikleri olan öğrenmenin zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın günlük hayatın akışına paralel bir şekilde dış ortamlarda da yaşanabilmesi, cep telefonlarının kolaylık ve esneklik fırsatı sunabilmesi, örgün eğitim ortamında oluşan stresten uzak kalmayı sağlaması ve

görsel-işitsel imkânları kullanıcının hizmetine sunması (Şen Yaman, 2016) bir bütün olarak Whatsapp bünyesinde de toplanabilmektedir. O halde sahip olduğu anlık mesajlaşma, işitsel-görsel araçlar, belge paylaşımı ve çevrimiçi özelliklerinden dolayı bu uygulamanın yabancı dil sözcük öğretiminin de kullanılması hem eğitimciler hem de öğrenciler açısından mümkün olabilmektedir. Nitekim bu durumla ilgili yapılmış çalışmalar bulunmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde cep telefonlarının eğitimde kullanılmasıyla ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Thornton ve Houser (2005), SMS göndermek yoluyla İngilizce sözcükleri öğrencilere kavratmaya çalışmış ve yöntemin verimliliğini belirlemek için ön test/son test uygulamasını uygulamışlardır. Katılımcıların büyük çoğunluğu olan %93'ü cep telefonu yoluyla kelime öğrenimine ilişkin olumlu görüş bildirmişlerdir. Saran ve Seferoğlu (2010) ise çoklu ortam iletilerini kullanarak öğrencilerin İngilizce sözcük öğrenim durumlarını belirlemeye çalışmışlardır. Katılımcıların telefonlarına gönderilen ve sözcüklerin anlamını, telaffuzunu ve örnek cümlesini içeren bu iletilerle öğrencilerin sözcükleri öğrenip öğrenemediklerini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Katılımcılar bu çoklu ortam iletilerini çok olumlu karşılamışlar ve bu uygulamanın İngilizce hazırlık sınıfında kullanımının çok verimli olacağını belirtmişlerdir. Cep telefonlarının eğitimde kullanımıyla ilgili olarak bir başka çalışma gerçekleştiren Şen Yaman (2016) ise Arapça öğretiminde Whatsapp uygulamasının kullanımının etkililiğini incelemiştir. On dört haftalık ders sürecinde katılımcılara verilen ödevlerin Whatsapp grubunda yapılması istenerek en kısa sürede öğrencilere öğretmen tarafından dönüt verilmeye çalışılmıştır. Ön test/ son test uygulaması ile Whatsapp kullanımının katılımcıların akademik başarıları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğunu saptamıştır.

Alanyazından da anlaşılacağı üzere cep telefonlarının ve Whatsapp uygulamasının, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi için kullanılmasının işlevselliğini belirlemek amacıyla daha önceden yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla İngilizce ve Arapça gibi dillerin öğretiminde rolü incelenen cep telefonu kullanımının, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde nasıl bir sonuç ortaya çıkaracağını belirlemek de önemlidir. Bu çalışmayı diğerlerinden farklı kılan özelliği de Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi için cep telefonu vasıtasıyla Whatsapp kullanımının süreçte nasıl bir işlevinin olduğunu belirleme çabası; ayrıca Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde daha önceden Whatsapp kullanılarak kelime öğretiminin gerçekleştirildiği başka bir çalışmanın bulunmamasıdır. Sürecin detaylı incelemesinin yapılması ve öğrencilerden alınan dönütlerle, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi için Whatsapp kullanıldığında nasıl bir portrenin oluşabileceği bir çerçeve içinde sunulabilecektir. Böylelikle sözcük öğretimi için Whatsapp uygulamasını kullanmayı düşünen eğitimciler için bir yol haritası oluşturulabilecektir. Çalışmanın alana katkısının da bu çerçeve ve yol haritası olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği

Çalışma, nitel araştırma yönteminden faydalanılarak gerçekleştirilmiş bir fenomenolojik desen çalışmasıdır. Fenomenoloji deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma deseni olarak fenomenolojinin seçilmesinde, katılımcılarla altı hafta boyunca her gün Whastapp üzerinden üç tane kelime paylaşımının yapılmış olması ve bu altı haftalık süreçle birlikte cep telefonu vasıtasıyla yapılan uygulamaya yönelik katılımcı görüşlerinin nasıl olduğunun öğrenilmesi arzusu etkili olmuştur.

Çalışma Grubu

Çalışmanın katılımcıları amaçlı örnekleme türleri başlığı altında değerlendirilen kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011), bu örnekleme türünün, araştırmaya pratiklik ve hız kazandırdığını; ayrıca araştırmacının başka bir örnekleme türünü kullanabilmesinin mümkün olmadığı durumlarda bu örnekleme türünden faydalanılabileceğini belirtmiştir. Çalışmanın gerçekleştiği şehirde Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten başka bir kurumun bulunmaması bu örnekleme türünün tercih edilmesinde etkili olmuştur. Böylece araştırmanın çalışma grubunu TÖMER kurumunda Türkçe öğrenmekte olan on öğrenci oluşturmuştur. On katılımcının beşi kadın, diğer beşi ise erkektir. Katılımcıların yaş grupları on sekiz ile yirmi altı arasında değişmektedir. Katılımcılar B1 seviyesinde Türkçe öğrenmektedirler.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplayabilmek için görüşme tercih edilmiştir. “Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız” (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 120). Whatsapp uygulamasının sözcük öğrenimi açısından işlevselliği belirlenmeye çalışıldığı için görüşme türlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme türünden çalışmada faydalanılmıştır. Türnüklü (2000), bu görüşme türünde, araştırmacının önceden sormayı planladığı soruların yer aldığı görüşme formatını hazırladığını, fakat görüşmenin gidişatına göre farklı veya alt sorularla görüşmenin ilerleyişini değiştirebileceğini ve katılımcının yanıtlarını açmasını ya da detaylandırmasını sağlayabileceğini belirtmektedir. Bu çalışmada da yarı yapılandırılmış görüşme türünün araştırmacıya sağladığı süreci yönetme artısından faydalanılmış ve katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bazı soruları ayrıntılandırılmaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada verileri işlevsel bir biçimde toplayabilmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formun içerisinde ise yarı açık uçlu sorular yer almaktadır. Merriam (2013), bu formda soruların esnek olduğunu belirtip, her katılımcıdan genellikle özellikli verilerin toplandığını ifade etmektedir. Formun oluşturulmasına geçilmeden önce ilgili alanyazın taranarak formda hangi soruların yer alabileceği üzerine incelemeler gerçekleştirilmiştir. Formun son şeklini verebilmek için alan uzmanlarına danışılmış ve pilot uygulama yoluna gidilmiştir.

Uzman görüşü ve pilot uygulama sürecinden sonra formda ufak çapta değişiklikler gerçekleştirilmiş ve diğer katılımcılarla görüşme sürecine geçilmiştir. Katılımcılar bilgilendirilerek görüşme süreci ses kayıt cihazı vasıtasıyla kaydedilmiştir. Görüşme süreleri yirmi dört ile otuz iki dakika arasında değişmiştir.

Araştırmada elde edilen verileri analiz edebilmek için içerik analizinden faydalanılmıştır. “İçerik analizi yoluyla verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı gerçekleri ortaya çıkarma amaçlanmaktadır” (Gülbahar ve Alper, 2009: 100). Çalışmada, veriler incelenirken birbiriyle ilişkili kod ve kategoriler oluşturmak ve bu verileri okuyucuların anlayabileceği bir biçime dönüştürmek amaçlandığı için içerik analizinden faydalanılmıştır. Veri seti birçok defa okunup önemli noktaları belirlenmiş ve bunun sonucunda da ortaya çıkan anlama göre belirli kod ve kategoriler oluşturulmuştur. Örnek verilirse, yapılan görüşmelerden hareketle ‘öğrenme kolaylığı’ isimli kategori oluşturulmuş ve bu kategorinin altında ‘görsel yardımcı, cümle içi kullanım’ gibi kodlar belirtilmiştir. Örneğin “Bazen kelimenin verilen anlamını anlayamıyorum. Ama resme baktığım zaman anlıyorum ve öğreniyorum.” cümlesi ‘öğrenme kolaylığı’ kategorisi altında değerlendirilerek bu ifadeden ‘görsel yardımcı’ kodu türetilmiştir. Katılımcıların ifadeleri bulgular kısmına aktarılırken katılımcıların gerçek isimleri yerine takma isimlerin kullanılması tercih edilmiştir (Hilal, Ahmet, Taha gibi).

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerlik ve güvenirliliğine zarar verebilecek unsurları ortadan kaldırmak için araştırmacılar tarafından çeşitli önlemler alınmıştır.

Çalışmanın iç geçerliğini sağlayabilmek için; veri toplama amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun çalışmaya uygunluğunu belirleyebilmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Form ile ilgili üç akademisyenin görüşleri alınmış ve çalışmaya dâhil olan iki katılımcı ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu iki katılımcıdan formda yer alan soruları anlaşılabilirlik bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Hem uzman görüşü hem de pilot uygulama sonrasında gerekli görülen yerlerde düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların ifadelerini, kendilerine onaylatma yoluyla yanlış anlaşılımların oluşmaması için önlem alınmıştır. Görüşme süreleri yirmi dört ile otuz iki dakika arasında değişmiştir. Katılımcılardan alınan cevaplar, bulgular kısmında doğrudan alıntılar vasıtasıyla sunulmuştur. Alıntılar gerçekleştirilirken anlam bozukluğuna sebep vermemesi için katılımcıların ifadeleri sadece imlâ yönünden düzenlenmiş ve daha kurallı cümleler şeklinde aktarılmaya çalışılmıştır. Böylelikle anlamın bozulmaması ve değişmemesine özen gösterilmiştir.

Dış geçerliğin sağlanabilmesi amacıyla ise; çalışmanın yöntem kısmı, verileri toplayabilmek için seçilen araçlar, katılımcı grubu, uygulama süreci, veri toplama süreci, verilerin nasıl analiz edildiği ve son olarak ise bulguların nasıl incelendiği detaylı bir şekilde aktarılmıştır. Bunlara ek olarak ise çalışmanın amacına uygun olması bakımından amaçlı örnekleme başvurulmuştur. Dış geçerliği sınırlandırıcı bir etken olarak ise katılımcı sayısının on kişiden oluşması gösterilebilir.

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

Araştırmanın tutarlılığını, yani iç güvenilirliğini, artırabilmek için katılımcılardan elde edilen bulgulara herhangi bir yorum eklenmeden bulgular başlığı altında sunulmuş ve veri kaybını engelleyebilmek için ses kayıt cihazından faydalanılmıştır. Kodlama sürecinde sübjektifliğin önüne geçebilmek için veri birikiminin bir kısmı başka kodlayıcılar tarafından kodlanmış, böylelikle kodlama hususunda birlik sağlanmaya çalışılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki korelasyonu belirleyebilmek için “Güvenirlilik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formülünden faydalanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Hesaplama sonucunda çalışmanın güvenirliliği 0.92 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994) güvenirlilik hesaplamasının 0.70’in üzerinde olması gerektiğini ifade ettikleri için ulaşılan sonucun araştırmayı güvenilir kıldığı anlaşılmaktadır. Son olarak ise tartışma ve sonuç kısmında çalışmanın verileri, benzer çalışmalardan yola çıkılarak farklılıkları ve benzerlikleri açısından uygun bir biçimde tartışılmıştır.

Uygulama Süreci

Altı hafta boyunca her gün katılımcılara Whatsapp üzerinden başlangıçta üç adet kelime pdf belge türünde gönderilmiştir. Daha sonra kelimelerin sayısı süreç içerisinde sırasıyla dört ve beşe çıkarılmıştır. Bu belgede her kelimenin anlamı, yakın ve zıt anlamları, kelimeyle ilgili görsel ve örnek bir cümle yer almıştır. Katılımcılara ayrıca ses dosyası şeklinde ilgili kelimelerin telaffuzu gönderilmiştir. Katılımcılara kelimeler ikişer saat arayla gönderilmiş ve bu kelimelerle ilgili olarak her akşam saat 21.00’de kısa sınavlar gerçekleştirilmiştir. Sınavların zorluğuna göre katılımcılara belirli bir süre verilmiş ve süre bitiminden sonra paylaşılan cevaplar kabul edilmemiştir. Katılımcılardan cevaplar ‘jpeg’ dosyası formatında alınmış ve anında geri dönüt verilmiştir. Kelime uygulamasıyla ilgili bir örnek aşağıda sunulmuştur:

Kelime	Anlamı	Yakın Anlamlısı	Zıt Anlamlısı	Görsel	Cümle
Sürekli (Sıfat)	Kesintisiz olarak süren, kalıcı.	<i>Devamlı, Aralıksız, Daima.</i>	<i>Ara ara, Kesintili, Aralıklı.</i>		Bugünlerde çocuklar sokağa hiç çıkmıyorlar. Saatlerini sürekli telefon veya tabletin başında harcıyorlar.

Şekil 1. Örnek kelime paylaşımı

Bulgular

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Whatsapp uygulamasının kullanımının sözcük öğretimi bakımından işlevselliğine dair yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla çeşitli verilere ulaşılmıştır. Görüşme verileri incelendiğinde, katılımcıların Whatsapp aracılığıyla öğrendikleri kelimelerin kalıcılığının yüksek olduğunu, her gün üç adet kelime öğreniminin makul seviyede olduğunu, yine bu kelimelerin gönderim saatlerinin yerinde olduğunu, uygulamanın öğrenim kolaylığı sağladığını, sesletim açısından katkı sağladığını ve kelimelerle ilgili yapılan sınavların ölçme açısından uygun olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Sözcük öğretimi için Whatsapp uygulaması aracılığıyla gönderilen sözcüklerin kalıcılığı ile ilgili çeşitli durumlar saptanmıştır. Bunlardan ilki, gönderilen sözcüklerin katılımcıların günlük hayatta faydalanabileceği ve kullanabileceği tarzda olmasıdır. Katılımcılar, sosyal yaşamlarında bu sözcüklerden yararlandıklarını, alışveriş yaparken veya sohbet ederken bazı durumlarda bu sözcüklere başvurduklarını belirterek, tekrar eden bu durumların kalıcılığı artırdığını ifade etmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak Hilal, "Mesela bu kelimeler günlük hayatımızda çok kullanılıyor. Ben o kelimeleri siz gönderdikten sonra öğreniyorum. Ben kafede çalıştığım için de bunları çok kullanıyorum." ifadeleriyle kendisine gönderilen kelimeleri günlük hayatında kullanabildiği için öğrenebildiğini ve iş ortamında da bu kelimelere başvurduğunu belirtmiştir. Sözcüklerin kalıcılığı ile ilgili olarak belirlenen bir durum ise katılımcıların, gönderilen kelimeleri unutmamak ve farklı alıştırmalar yapabilmek için çeşitli şekillerde sözcükleri not etme yoluna gitmesidir. Buna göre katılımcılar, kelimeleri bazen listeleyerek defterlerine not etmişler, bazen bu listelemenin yanına kelimelerin yakın ve zıt anlamlarını da eklemişler, bazen ise kelimeleri süreçte kullandıkları kitaptaki ilgili yere not ederek kalıcılığı sağlamaya çalışmışlardır. Katılımcıların görüşlerinden not etmeye örnek olarak Eda, "Kelimeyi yazıyorum. Yanında zıt anlamı, yakın anlamı her şeyi yazıyorum. Bir de Rusça tercüme. Sonra da okuyorum. Ama bizim evde hep Rusça konuştukları için ben zorlanıyorum. Unutmamak için hep not edip Türkçe okuyorum." cümlelerini aktarmış; kendisine gönderilen kelimeleri not ederek kalıcılığı sağlayabildiğini belirtmiştir. Yaşadığı ortamdan kaynaklanan olumsuzlukları en aza indirebilmek için bu yolun kendisine fayda sağladığını vurgulamıştır.

Uygulamayla ilgili elde edilen bir diğer bulgu ise katılımcılara gün içerisinde gönderilen sözcüklerin sayısı ile ilgili olmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu süreç içerisinde günde sırasıyla üç, dört ve beş adet gönderilen kelimeyi yeterli bulurken, çok az bir kısmı sözcük sayısının daha fazla olması gerektiğini belirtmiştir. Günlük gönderilen sözcük sayısını yeterli bulan Ahmet, "Bence sözcük sayısı yeterliydi. Çünkü yakın anlam var, zıt anlam var. Fazla olursa kafam karışır. Az da olmaz." sözleriyle günlük kelime paylaşımının yeterli olduğunu, çünkü gönderilen sözcüğün aynı anda yakın ve zıt anlamının da paylaşıldığını ifade etmiştir. Haliyle bu durumun zaten öğrenilmesi gereken sözcük sayısını artırdığını ifade eden katılımcı, eğer daha fazla kelime eklenirse kafasının karışacağını vurgulamış; fakat daha az sözcük paylaşımının olmamasını da ilave bilgi olarak bildirmiştir. Onu destekler

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

nitelikte cümleler kuran Taha ise “Sözcük sayıları gayet yeterliydi. Çalıştığım için az kelime olursa hemen telefonuma bakıyorum ki mesaj geldi diye. Hem de zit ve yakın kelime de var. O yüzden bence sayı çok yeterli.” görüşleriyle zamandan kaynaklı problemlerden dolayı fazla kelime gönderiminin uygun olmayacağını; bundan dolayı da günlük gönderilen kelime sayısının makul miktarda olduğunu söylemiştir. Günlük gönderilen sözcük sayısının daha fazla olması gerektiğini belirten katılımcılar da olmuştur. Mesela bu görüşü savunanlardan biri olan Habibe “Bence kelime sayısı daha fazla olmalı. Çünkü sınavda başarılı olacaksa kelimeyi çok bilmeli. Hem diğer bilmeyen arkadaşlara da faydası olur. Onlar çok çalışmıyor. O yüzden kelime bilmeli.” söylemleriyle günlük gönderilen sözcük sayısının daha fazla olması gerektiğini belirtmiş, katılımcıların ne kadar çok kelime öğrenirlerse o kadar çok başarılı olacağını vurgulamıştır. Ayrıca kendisiyle diğer arkadaşları arasında kıyaslama yaparak az çalışan öğrenciler için günlük kelime sayısının fazla tutulmasının onları başarılı olmaya iteceğini belirtmiştir.

Whatsapp vasıtasıyla sözcük öğretimine dair ulaşılan bir diğer veri ise katılımcılarla paylaşılan sözcüklerin gönderim saatleriyle ilgili olmuştur. Katılımcılara göre sözcüklerin gönderim saatleri ve sözcükler arasındaki gönderim süresinin miktarı uygun olup herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Yine katılımcılara göre öğleden sonra sözcük gönderimi, günü verimli kullanabilmek açısından önemlidir. Fakat katılımcıların küçük bir bölümü ise sözcük gönderimi yapılan saatlerde değişikliğe gidilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu değişikliğin, her akşam yapılan sınav için bireysel hazırlanmaya daha fazla imkân tanıyacağını belirtmektedirler. İlk olarak gönderim saatlerinin uygun olduğunu düşünen katılımcılardan Leyla, “Gönderim saatleri bence normal. Sıkıntı yok ki Whatsapp’ı açıp tekrar bakıyorum. Değişmesine gerek yok.” diyerek kendilerine öğleden sonra gönderilen sözcüklerin gönderim saatlerinin gayet uygun olduğunu ve herhangi bir değişikliğe gerek olmadığını bildirmiştir. Onunla benzer görüşler paylaşan Halit ise “Öğleden sonra kelime gelmesi iyi. Çünkü sabah ders oluyor. Derste kelime bakamayız ki.” cümleleriyle sabah saatlerinde derste oldukları için kelimelere verimli bir şekilde çalışamayacaklarını, dolayısıyla da akşam saatinde gerçekleştirilen sınavda istedikleri düzeyde başarılı olamayacaklarını vurgulamıştır. Haliyle öğleden sonra kelime gönderiminin uygun olduğunu, herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek olmadığını ifade etmiştir. Az sayıda olsa da gönderim saatlerinin değişmesi gerektiğini düşünen katılımcılar da mevcuttur. Bu katılımcılardan biri olan İclal, “Mesela sabah 10’da başlayabilir. Çünkü geç olduğu sürece kelimeleri okuyorsun aklında tutuyorsun. Erken olursa sınava çalışmaya vakit olur. Daha çok bakarsın Whatsapp’a.” ifadeleriyle sözcük gönderiminin sabah erken saatlerde başlarsa daha verimli olabileceğini söylemiştir. Bu şekilde tekrar açıp okumak ve akılda tutmak için daha fazla zamanlarının olacağını bildirerek sınav için çalışmaya da daha uygun olacağını belirtmektedir. Böylelikle de akşam yapılan sınavlardaki sonuçların daha iyi olabileceğini düşünmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi için Whatsapp kullanımına dair katılımcıların belirttiği bir diğer durum, sözcüklerle beraber gönderilen görsellerin ve örnek cümlelerin öğrenme kolaylığı sağladığı yönündedir. Gerek görseller gerekse de kelimenin cümle içinde kullanımı, katılımcılara katkıda bulunmuş ve anlamını kavrayamadıkları kelimelerin öğreniminde yardımcı birer unsur olmuşlardır. Görsellerin sağladığı öğrenim kolaylığına yönelik olarak Asım “Resim öğrenmeyi kolaylaştırıyor. Anlamamı sağlıyor. Resimde açık gösteriyor her şeyi. Mesela kıymak kelimesi geldi, ben resme bakarak ona bakarak öğrendim.” görüşleriyle, sözcük ile gönderilen görsellerin öğrenmeyi daha kolay hale getirdiğini, sözcüğün anlamını kavrayamadığında görsele bakarak anlayabildiğini bir tane örnek göstererek izah etmiştir. Onunla paralel görüşler bildiren Agah ise “Bir kelimeyi bilmiyorum ya, hemen resme bakıyorum. Resimler kelimeyi doğru gösteriyordu. İşte şişmek. Sadece balon şişiriyorsun ya, onu biliyordum başka anlam bilmiyordum. Şeye vuruyorsun ya elin şişiyor. Duvara.” sözleriyle görsellerin kelimelerin diğer anlamlarını kavramaya da yardımcı olduğunu bir örnek vererek anlatmıştır. Bu sözlere ek olarak ise görsellerin, kelimelerin anlamlarını tam olarak karşıladığını ve bir yanlışlık bulunmadığını da eklemiştir. Görüşme verilerine bakıldığında, görsellere ek olarak sözcüklerin cümle içerisinde kullanımının da katılımcıların öğrenme kolaylığı yaşamasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Örnek cümleleri günlük hayatta da kullandıklarını belirten katılımcılar, daha önceden işittikleri fakat anlam veremedikleri cümleleri de bu yolla kavrayabildiklerini iletmışlerdir. Örneğin Hilal, “Mesela kesmek var ya. İki anlamı var. Bir ilaç alınca ağrı kesiyor. İş yerinde sözüme kesme diyor. Ben diyorum, ne diyor bu? Sonra Whatsapp’ta kelimeyle birlikte cümle görünce anladım. Artık ben de söyledim.” sözleriyle, örnek cümle kullanımının faydalı olduğunu ve hatta günlük yaşamda da bu cümleleri kullanmaya başladığını yaşadığı bir olaydan yola çıkarak aktarmıştır. Taha ise “Mesela yani cümle kurmamıza çok iyi geldi. Başka derslere de çok iyi geldi. Dışarıda da kullanıyoruz. Mesela ben onlara bir şey dedim. Onlar da diyor ki sen çok şey biliyorsun. Nerden öğrendin bu cümleyi diyor. Ben de onlara gösteriyorum işte her gün bunları yapıyoruz. Ders işliyoruz Whatsapp’tan dedim. Arkadaşlarım da hoşuna gitti. İyi cümle bunlar dedi.” ifadeleriyle örnek cümle uygulamalarının, kelimenin anlamını kavramanın yanında günlük hayatta da kullanılabilirliğini ve bunun da başkalarıyla konuşurken çok yardımcı olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca arkadaşlarının da bu uygulamayı çok beğendiğini ek bir bilgi olarak ilave etmiştir. Diğer katılımcılara ek olarak Habibe ise “Örnek cümle öğrenmeyi iyi yapıyor. Kaçınıcı anlam olduğu biliyorum. Kompozisyon yazarken çok iyi oluyor.” görüşlerini paylaşmıştır.

Uygulamayla ulaşılan bir diğer veri, katılımcılara gönderilen sözcüklerin sesletimini içeren ses dosyalarının, gerek yanlış okumaları düzeltmesi gerekse de açık tekrar dinlenebilmesi açısından çok yararlı olduğu yönündedir. Katılımcılar, bu ses dosyaları sayesinde sözcükleri ilk başta yanlış okusalar bile doğrusunu dinleyerek hatalarını düzelttiklerini ve gündelik yaşamında bu sesletim şekline göre sözcükleri söylemeye çalıştıklarını vurgulamışlardır. Ses dosyalarıyla ilgili olarak İclal, “Yazıda harfleri okumamız yanlış oluyor. Sonra ses gönderdiğiniz zaman ses duyunca

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

ona göre telaffuz ediyoruz. Acaba bu ne diye bakıyoruz. Sesten duyunca çok güzel oluyor. Söylemek istedim zaman önce ses kaydına bakıyordum, nasıl söylenir diye.” görüşlerini ileterek sözcüğün nasıl seslendireceğini bilemediği zamanlarda ses kaydından faydalandığını belirtmiş; bunun da sözcüğü telaffuz edebilmede faydalı olduğunu vurgulamıştır. Ses kayıtlarıyla ilgili olarak Halit ise “Çok yardımcı oluyor. Önce ben yanlış okuyorum sonra dinliyorum nasıl doğrusu. Çalışıyorum doğru söylemeye. Eğer önce böyle söyledim, sonra düşünüyorum acaba yanlış yaptım. Sonra tekrar açıp dinliyorum.” ifadelerini paylaşarak tıpkı İclal gibi telaffuz konusunda ses dosyalarından çok yararlandığını belirtmiş ve doğru yapıp yapmadığı konusunda ikilem yaşarsa açıp tekrar sesletimi içeren dosyayı dinleyebildiğini belirtmiştir. Belirtilen görüşlere benzer olarak Leyla şu görüşleri paylaşmıştır: “Ses çok yardımcı oldu. Yanlış okudum, sese baktım düzelttim. Hemen Whatsapp’ı açıyorum bakıyorum.”

Whatsapp aracılığıyla sözcük öğretimine yönelik katılımcıların belirttiği bir diğer görüş ise sınav saatleri ve sınavın içeriğiyle ilgili olmuştur. Ulaşılan verilere göre katılımcılar, sınav saatinin günün geç saatlerinde olmaması gerektiğini çünkü çeşitli faktörlerin sınavdaki başarıyı etkilediğini ifade etmişlerdir. Bununla beraber sınav içerisinde yer alan soruların bazılarını çok beğenirken, bazılarının ise revize edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu sınavda yer alan soru sayısının ise yeterli olduğunu düşünmektedir. Sınav saatiyle ilgili olarak konuşan Agâh, “Sınav saatleri benim için hiç uygun değil. Çünkü geç saatlerde herkes uyuyor. Yorgun hali oluyor. Bazılarının işleri çıkıyor. Sınavlar daha erken saatlerde olsun. Mesela altıda ve yedide.” görüşleriyle akşam saat 21.00’de yapılan sınavın geç olduğunu ve kişilerde yorgunluk veya uyku halinin olabileceğini belirterek daha erken saatlerde yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Onunla benzer görüşlere sahip olan Eda ise “Sınav çok geç. Çünkü ben uzak yerde oturduğum için kötü oluyor. Bir de ev küçük, çocuk var. Onlar yatıyor, ben ışısız yapıyorum. Ben oturuyorum, bilgisayar koyuyorum, o ışıkta böyle yapıyorum. Böyle yedide olmalı.” cümleleriyle kişisel durumlarından ve ev içi ortamdaki dolaylı sınavların geç olmasının olumsuz sonuçlar doğurduğunu ve mümkünse sınavların daha erken bir saatte gerçekleştirilmesi gerektiğine değinmiştir. Katılımcıların sınavlar ile ilgili olarak üzerinde durdukları bir başka husus ise sınavların içeriğiyle ilgili olmuştur. Soru tiplerinden ve soruların sayısından bahseden katılımcılar, soruların zorluğu ve kolaylığı ile ilgili de görüşlerini eklemişlerdir. Buna göre soru sayısının yeterli olduğunu belirten Ahmet, “Soru sayısı yeterdi. Ama bazı sorular anlamadım. Bulmaca var ama kaç kelime bulacağız o yok. Sorular normaldi. Çok zor ya da çok kolay değil. Hem cevaplara da biz baktık. Yanlış ne gördük.” görüşleriyle, akşam saatlerinde gerçekleştirilen sınavların soru sayısının yeterli olduğunu fakat bazı soruların yönergesi eksik olduğu için kavrama problem yaşadığını özel bir örnekle iletmıştır. Bir başka katılımcı olan Asım ise “Bulmaca hep kafan karıştırıyor. Aklında tutmana şey yapıyor. Çünkü hep böyle bakıyorsun acaba ne olabilir diye. İnsanı çok yoruyor ama çok iyi getiriyor. Dağınık kelime de güzel. Kendimiz cümle kuruyoruz ya onlardan. Sonda da cevaba biz bakıyoruz. Yanlışsa

görüp doğrusunu biliyoruz.” cümleleriyle sınavdaki soru tiplerinin verimliliğinden bahsetmiş ve bu tip soruların kelimeleri öğrenip öğrenemediklerini ölçebildiğini ifade etmiştir. Diğer katılımcılar da büyük oranda benzer görüşler bildirmişler ve sınavda yer alan soruların verimli ve bilgiyi ölçebildiğini vurgulamışlardır.

Son olarak katılımcıların, Whatsapp üzerinden sözcük öğretimi uygulamasına yönelik önerileri de olmuştur. Katılımcılara göre bu uygulama sözcük dağarcığını geliştirdiği, farklı sözcüklerle karşılaşma ihtimalini artırdığı ve sınavda başarılı olabilmeyi sağladığı için uzun soluklu olmalıdır. Yani uygulama üzerinden gerçekleştirilen sözcük öğretimi belirli bir zaman diliminde değil, mümkünse dönem boyunca sürmelidir. Böylelikle aktif kelime hazinelerinin gelişebileceğini vurgulamaktadırlar. Örneğin İclal, “Bu uygulama hep olmalı. Çünkü hayatımızda her şey başımıza geliyor. Bazı kelimeleri anlıyoruz, bazılar anlamıyoruz. O uygulamalar kelimeler anlamamızı sağlıyor.” diyerek, Whatsapp aracılığıyla sözcük öğretiminin sözcükleri kolay öğrenebilmelerini sağladığını ifade etmiş ve sonraki süreçlerde de bu uygulamanın devam etmesini tavsiye etmiştir. İclal ile benzer görüşler belirten Taha, ona ek olarak “Whatsapp’tan kelime devam etmeli. Kelime öğreniyoruz ya çok iyi oluyor. Telefon her zaman baktığım için açıp kelime okuyorum. Ulaşmak kolay. Telefon elimden düşmüyor ya.” cümlelerini ilave etmiş ve cep telefonuna ulaşım kolay olduğu için herhangi bir erişim problemi yaşamadan kelimelere tekrar tekrar bakabildiğini aktarmıştır. Bundan dolayı da sürecin devamlı olması gerektiğini belirtmiştir. Hilal de uygulamanın tüm sürece yayılması gerektiğini belirterek bundan sonraki öğrencilere de uygulanmasının iyi olacağını düşündüğünü söylemiştir. Nitekim “Bence devam ederse çok çok iyi. Kelime öğrenmeyi çok kolaylaştırıyor. Telefon bazen çok kullanmasam da hep Whatsapp’a girince o kelimelere bakabiliyorum.” görüşüyle uygulamanın kelime öğrenmeyi daha kolay hale getirdiğini vurgulamış ve Whatsapp uygulamasını başka bir bildirim için açmış olsa bile kelimelere bakmadan kapatmadığını ifade etmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi için Whatsapp kullanıldığında nasıl bir durumun ortaya çıkacağını katılımcı görüşleriyle değerlendirmek amaçlanmıştır. Buna göre katılımcılar, Whatsapp aracılığıyla gönderilen kelimelerin kalıcılığın fazla olduğunu ve günlük hayatta bu kelimeleri fazlasıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Bundan dolayı da uygulama aracılığıyla gerçekleştirilen sözcük öğretiminin büyük oranda başarılı olduğunu vurgulamışlardır. Alanyazına bakıldığında benzer sonuçları içeren başka çalışmaların da olduğu görülmektedir. Örneğin, Thornton ve Houser (2005) Japonya’daki İngilizce eğitiminde mobil cihazların kullanımıyla ilgili olarak yaptıkları araştırmada, katılımcılara İngilizce sözcükleri ve açıklamalarını göndermişlerdir. Daha sonra da bu yöntemin öğrencilerde nasıl bir etki bıraktığını belirlemek istemişlerdir. Ulaşılan sonuçlara göre cep telefonu aracılığıyla gönderilen sözcüklerin sözcük öğretiminde başarılı olduğu ve kalıcılığı sağladığı belirlenmiştir. Katılımcıların tamamına yakını bu uygulamaya yönelik olumlu görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla ulaşılan bu sonuç, bu

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

çalışmanın da sonucuyla benzerlik göstermekte ve cep telefonu aracılığıyla gerçekleştirilen sözcük öğretiminin kalıcılığı sağladığı sonucunu desteklemektedir. Yine Şen Yaman (2016), Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde Whatsapp uygulamasının kullanımına yönelik yaptığı araştırmada, katılımcıların dil öğrenmede başarılı olduklarını, uygulamanın sözcük öğretimine katkıda bulunduğu ve dili sadece kurallarıyla değil, günlük hayatta nasıl kullanabileceklerine dair öğrenme fırsatı verdiği sonucuna ulaşmıştır. Haliyle bu sonuç çalışmanın günlük hayatta kullanımı sonucuyla paralellik göstermektedir. Görüldüğü üzere, mobil cihazlar aracılığıyla gerçekleştirilen sözcük öğretiminin, kalıcılık ve günlük hayatta kullanıma ilişkin olumlu bir katkısı olduğu için etkili bir sözcük öğretiminin hedeflendiği derslerde kullanımının uygun olduğu düşünülmektedir.

Katılımcılar, Whatsapp üzerinden gönderilen sözcüklerin sayısını ve sözcük gönderim saatlerini büyük oranda yeterli ve yerinde bulmuşlardır. Sözcüklerin hâlihazırda zıt ve yakın anlamlarının da beraber gönderildiği için sözcük sayısının zaten arttığını ifade ederken; öğleden sonra gönderilen sözcüklerin gönderim saatlerinin, günü verimli ve etkili kullanabilmek açısından da uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Alanyazına bakıldığında, gönderilen sözcüklerin sayısı bakımından çalışmanın sonuçları Levy ve Kennedy'nin (2005) çalışmasının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmacılar, bir Avustralya üniversitesinde gerçekleştirdikleri çalışmada, İtalyanca öğrenen öğrencilere SMS aracılığıyla belirli zamanlarda sözcükler göndermişlerdir. Yedi haftada toplamda 55 sözcük gönderdikleri çalışmada, günde ortalama iki adet sözcük gönderimi gerçekleştirmişlerdir. Ulaşılan sonuçlara göre günde iki adet sözcük gönderiminin öğrenciler için uygun olduğu, çok nadir durumlarda ise bu sayının bire düşürülmesi gerektiğini saptamışlardır. Yine Saran ve Seferoğlu (2010) gönderilen sözcük sayısına ilişkin benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Çoklu ortam cep telefonu iletileri ile İngilizce sözcük öğretimine yönelik çalışma hazırlayan araştırmacılar, günlük üç adet sözcük gönderiminin yeterli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarıyla değerlendirildiğinde katılımcıların telefonlarına gönderilen sözcük sayısının, günlük gönderim limitinin üç ile sınırlandırılmasının uygun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bazı katılımcıların daha fazla kelime gönderilmesine yönelik taleplerinin süreç içerisinde sıkıntı yaratabileceği benzer çalışmalardan anlaşılmaktadır. Yine bahsi geçen iki çalışma incelendiğinde, ikisinde de sözcük gönderiminin öğleden önceki saatlerde gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılara göre öğleden önce gerçekleştirilen sözcük gönderimleri öğrenme açısından en uygun zamanlar olarak gösterilmiştir. Bu çalışmanın sonucuna bakıldığında ise diğer çalışmanın sonuçlarından farklılaştığı görülmektedir. Çünkü bu çalışmadaki katılımcıların büyük çoğunluğu, sözcük gönderimi için en uygun zaman diliminin öğleden sonrası olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat küçük bir katılımcı grubu öğleden önce gerçekleştirilebileceğini ifade ettiği için çalışmanın sonuçlarının sadece bu yönüyle diğer çalışmalara benzediği söylenebilir. O halde sözcük gönderimi için en uygun saat seçiminin, öğrencilerin kişisel tercihlerine göre şekillendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Katılımcılar, Whatsapp aracılığıyla gönderilen sözcüklerin, aynı zamanda görsellerinin ve cümle içerisinde kullanımının da paylaşılmasının öğrenim kolaylığı sağladığını vurgulamışlardır. Katılımcılar, anlamını kavrayamadıkları sözcükleri görsellere veya cümle içerisinde kullanımına bakarak bağlamdan çıkarabildiklerini söylemişlerdir. Shahrokni (2009), İranlı öğrencilere görseller yardımıyla rastlantısal kelime öğretimi gerçekleştirmeye çalıştığı araştırmasında, görsellerin kelime hazinesini geliştirmede etkili olduğunu ve hafızayı tetiklemede daha sağlam anlam kavramasını sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Ona benzer olarak Yeh and Wang (2003), Tayvan'da üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada rastlantısal kelime öğretiminde çeşitli unsurların etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda ise yazı ile görsel birleşiminin sağlanması durumunda, sözcük öğretiminin başarılı olduğu ve bu yöntemin en etkili açıklama türü olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ulaşılan bu sonuçlar araştırmanın sonucuyla da benzerlik göstermekte olup, öğretilmesi hedeflenen sözcüklerin görsellerine de yer verilmesinin sözcüğün hem anlamının kavranmasında hem de kalıcılığının sağlanmasında etkili olduğunu göstermektedir.

Uygulamanın sınav boyutuna yönelik ise katılımcılar, sınav saati ve içeriğiyle ilgili görüşlerini belirtmişler ve gün sonunda gerçekleştirilen sınavların kelime bilgisini ölçebildiğini vurgulamışlardır. Ayrıca bu sınavların kendilerini değerlendirebilme açısından faydalı olduğunu eklemişlerdir. Çünkü sınav sonlarında oto-kontrol şeklinde cevapları Whatsapp'tan kendilerinin kontrol edebildiklerini belirterek, bunun da yanlışları görüp doğrusunu öğrenebilmek açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır. Alanyazın incelendiğinde McConotha, Praul ve Lynch (2008) de buna benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bir sınıfta gerçekleştirdikleri çalışmada, mobil öğrenmenin olası yöntemlerini, zorluklarını ve gelecekteki potansiyellerini değerlendirmişlerdir. Süreç sonrasında katılımcılara sınav gerçekleştirmişler ve öğrenme süreci sonunda mobil cihazdan sınavları uygulamanın ve kontrol etmenin daha iyi sonuçlar doğurduğunu tespit etmişlerdir. Dolayısıyla mobil cihazları eğitim boyutunda kullanmanın yanında, bu cihazlar aracılığıyla çevrimiçi diye tabir edilen şekilde sınavlar gerçekleştirmek de sözcük öğretimi sürecinde düşünülmelidir.

Araştırmayla ilgili olarak ulaşılan bir diğer sonuç ise katılımcıların, süreç hakkında kişisel fikirlerini belirttikten sonra uygulamayla ilgili bazı tavsiyelerde de bulunmalarıdır. Katılımcılara göre Whatsapp üzerinden gerçekleştirilen uygulamalar hem sözcük dağarcığını geliştirdiği için hem de cep telefonuna her an ulaşabilme imkânı olduğu için uzun soluklu olmalıdır. Böylelikle sözcük öğretimi daha etkili olabilmektedir. Alanyazın incelendiğinde Saran ve Seferoğlu (2010)'nun gerçekleştirdikleri çalışmada, katılımcıların cep telefonlarının sürekli yanlarında olması, taşınabilirlik özelliğine sahip olmasından dolayı kolay ulaşılabilir olması ve gelen mesajlara açıp bakma isteğinden dolayı sürekli sürecin kontrol edilmesi gibi sonuçların olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında çalışmanın, bahsi geçen çalışmadaki sonuçlarla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. O hâlde sürecin uzun vadeli ve öğrencilerin de her an sürecin içerisinde yer almaları istenen öğrenme

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

süreçlerinde mobil cihazlardan ve Whatsapp'tan faydalanılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan katılımcıların da görüşleri göz önünde bulundurulduğunda şu öneriler sunulabilir:

- Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmek için alternatif bir uygulama olan Whatsapp'tan, dolayısıyla cep telefonlarından faydalanılabilir.
- Çevrimiçi sınav uygulamasının düşünüldüğü zamanlarda Whatsapp uygulaması anlık iletişim olanağı sağladığı için tercih edilebilir.
- Sözcük öğretiminde klasik ezber yollarına alternatif arandığında Whatsapp aracılığıyla öğretim yoluna gidilebilir.
- Öğrencilerin, sözcüklerin anlamlarını sözlükten değil de bağlamdan çıkarmaları istendiğinde Whatsapp uygulamasındaki görsellerden ve örnek cümle kullanımlarından istifade edilebilir.
- Öğrencilerin sözcükleri doğru seslendirmeleri istendiğinde, Whatsapp uygulaması üzerinden öğrencilere ses dosyaları gönderilebilir.
- Öğrencilerin, öğrendikleri sözcükleri günlük hayatta kullanabilmeleri ve bu sözcüklerin kalıcılığının artırılmasının istendiği durumlarda, her an erişim olanağı ve taşınabilirlik özelliğinden dolayı Whatsapp ve cep telefonlarından faydalanılabilir.

Kaynakça

Barcroft, J. (2007). Effects of opportunities for word retrieval during second language vocabulary learning. *Language Learning*, 57(1), 35-56.

Barhoumi, C. (2015). The effectiveness of whatsapp mobile learning activities guided by activity theory on students' knowledge management. *Contemporary Educational Technology*, 6(3), 221-238.

Bouhnik, D. & Deshen, M. (2014). WhatsApp goes to school: Mobile instant messaging between teachers and students. *Journal of Information Technology Education: Research*, 13, 217-231.

Chinnery G. (2006). Going to the MALL: Mobile assisted language learning. *Language Learning & Technology*, 10(1), 9-16.

Fan, M.Y. (2003). Frequency of use, perceived usefulness, and actual usefulness of second language vocabulary strategies: A study of Hong Kong learners. *The Modern Language Journal*, 87(2), 222-241.

Göçer, A. (2009). Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözlük kullanımı. *Turkish Studies*, 4(4), 1025-1055.

Gülbahar, Y. & Alper, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar konusunda bir içerik analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 93-112.

Levy, M. & Kennedy, C. (2005). Learning Italian via mobile SMS. (Ed: A. Kukulska-Hulme and J. Traxler), *Mobile learning: A handbook for educators and trainers*, London: Routledge, p. 76–83

Lu, M. (2008). Effectiveness of vocabulary learning via mobile phone. *Journal of Computer Assisted Learning*, 24, 515-525.

Maskor, Z. M. & Baharudin, H. (2016). Receptive vocabulary knowledge or productive vocabulary knowledge in writing skill, Which one important? *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 6(11), 261-271.

McConotha, D., Praul, M. & Lynch, M. J. (2008). Mobile learning in higher education: An empirical assessment of a new educational tool. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 7(3), 15-21.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma – desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Miles, M. B. & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publication.

Read, J. (2004). Research in teaching vocabulary. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 146-161.

Saran, M. ve Seferoğlu, G. (2010). Yabancı dil sözcük öğreniminin çoklu ortam cep telefonu iletileri ile desteklenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 252-266.

Schmitt, N. (2008). Instructed second language vocabulary learning. *Language Teaching Research*, 12(3), 329-363.

Shahrokni, S. A. (2009). Second language incidental vocabulary learning: The effect of online textual, pictorial, and textual pictorial glosses. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 13(3), 1-17.

Stockwell, G. (2010). Using mobile phones for vocabulary activities: Examining the effect of the platform. *Language Learning & Technology*, 14(2), 95-110.

Şen Yaman, G. (2016). Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde Whatsapp kullanımı. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 37-47.

Thornton, P. & Houser, C. (2005). Using mobile phones in English education in Japan. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21, 217–228.

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.

Yalçın, S. K. & Özek, F. (2006). Söz varlığının temel dil becerilerinin ve akademik disiplinlerin kazanımına olan etkileri. *Millî Eğitim*, 171, 130-139.

*Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Whatsapp Uygulamasının Kullanımının
Sözcük Öğretimi Bakımından İşlevselliği*

Yeh, Y. & Wang, C. (2003). Effects of multimedia vocabulary annotations and learning styles on vocabulary learning. *CALICO Journal*, 21(1), 131-144.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Tıpkıbasım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

For individuals to communicate in daily life, their vocabulary is important as their speaking skills. Because in order to use the language beautifully and effectively, the vocabulary that an individual has is of great importance. Hence, it is necessary to teach students systematically words by planning various activities in both mother tongue teaching and foreign language vocabulary teaching. In this way, success can be achieved in teaching words that are important for the realization of communication from various aspects.

There are various ways used in teaching vocabulary. One of them is word teaching via mobile phones. Due to its permanent portability feature, it can be preferred as an electronic dictionary for word teaching, especially in foreign language teaching processes. Also, various programs can be loaded into it. The social messaging application called Whatsapp is one of the mobile phone programs that offers multimedia features. Due to its instant messaging, audio-visual tools, document sharing and online features, it is possible for both educators and learners to use this application in foreign language vocabulary teaching.

In this study, with the detailed examination of the process and the feedback received from the students, it will be presented in a framework how a portrait can be formed when using Whatsapp for vocabulary teaching in teaching Turkish as a foreign language.

Method

The study was carried out with a phenomenological pattern within the framework of qualitative research method. The participants of the study were determined according to the easily accessible situation sampling evaluated under the title of purposeful sampling types. The study group consisted of ten foreign students studying at TOMER. The data of the study were collected by semi-structured interview form. The data were analyzed by content analysis. Various precautions were taken by the researchers in order to eliminate the factors that could harm the validity and reliability of the study.

Initially, three words in pdf document format were sent to the participants via Whatsapp every day for six weeks. Later, the number of words was increased to four and five, respectively, in the process. In this document, the meaning of each word, its close and opposite meanings, and a visual and exemplary sentence about the word are included. The pronunciation of the relevant words was also sent to the

participants in the form of audio files. The words were sent to the participants two hours apart and quizzes were held on these words at 21:00 every evening.

Results

In the study, it is aimed to evaluate with the opinions of the participants what kind of situation will arise when Whatsapp is used for in teaching Turkish as a foreign language. Accordingly, the participants stated that the words sent via Whatsapp are more persistent and they use these words excessively in daily life. For this reason, they emphasized that vocabulary teaching through practice was substantially successful.

Participants found the number of words sent via Whatsapp and the times of word sending to a substantially sufficient and appropriate. While they stated that the number of words has already increased since the opposite and close meanings of the words are already sent together; they stated that the sending times of the words sent in the afternoon are also suitable for using the day efficiently and effectively.

The participants emphasized that sharing the words sent via Whatsapp, as well as their visuals and their use in sentences, provides ease of learning. Participants said that they could take out the words they could not grasp the meaning of by looking at images or their use in sentences. Participants understood the words they did not know by looking at the images or the use of the word in the sentence.

Regarding the exam dimension of the application, the participants indicated their opinions about the exam hour and content and emphasized that the exams held at the end of the day can measure the vocabulary knowledge. They also added that these exams are useful in terms of self-assessment. Because at the end of the exam, they stated that they can check the answers on Whatsapp themselves in the form of auto-control, and that this is important in terms of seeing the mistakes and learning the correct answer.

Another result of the research is that the participants gave some recommendations about the implementation after giving their personal opinions about the process. According to the participants, implementations made on Whatsapp should be long-termed, both because they improve their vocabulary and because they can access the mobile phone at any time. Thus, word teaching can be more effective.

In conclusion, considering the opinions of the participants in the research, the following suggestions can be made:

- In teaching Turkish as a foreign language, Whatsapp which is an alternative implementation, can be used in order to effectively teach vocabulary.
- When considering an online exam implementation, Whatsapp application can be preferred because it provides instant communication.
- When alternative ways of memorization are sought in word teaching, teaching via Whatsapp can be used.
- When students are asked to vocalize the words correctly, audio files can be sent to students via Whatsapp application.
- When students are asked to extract the meanings of words from the context, not from the dictionary, the visuals and sample sentences in the Whatsapp application can be used.